

ภาคผนวก ข

เอกสารเอกสารประกอบข้อมูลภาษาผู้ไทยบ้านนางัว

อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

เอกสารประกอบข้อมูลภาษาผู้ไทยบ้านนางัว
อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

รวบรวมโดย
นายยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

คำนำ

เอกสารฉบับนี้ ได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารประกอบการศึกษาข้อมูลภาษาผู้ไทย บ้านนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม ตามการระบวนการศึกษาภาษาถิ่นด้วยวิธีวิจัย ภาษาศาสตร์ภาคสนาม โดยผู้ศึกษาต้องขอขอบคุณผู้บอกภาษาทุกท่านในเขตพื้นที่ บ้านนางัว ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลภาษาเป็นอย่างดี และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญ ด้านภาษาผู้ไทยเป็นอย่างมากที่ได้ตรวจสอบข้อมูลภาษาผู้ไทยถิ่นนางัวที่ผู้ศึกษาได้รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารข้อมูลการศึกษาภาษาผู้ไทยที่จัดทำขึ้น ในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

ยศกร สิทธิศักดิ์ไพบุลย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ระบบเสียง

ระบบเสียงพยัญชนะ

จากการศึกษาภาษาผู้ไทยบ้านนางัว พบว่า หน่วยเสียงพยัญชนะ 20 หน่วยเสียง ได้แก่ /p, t, c, k, ʔ, ph, th, kh, b, d, m, n, ɲ, l, f, s, j, h, w/ โดยแบ่งตามฐานกรณ์และประเภทของเสียงได้ ดังนี้

ฐานกรณ์ ลักษณะของเสียง	ริมฝีปาก	ริม ฝีปาก กับฟัน	ฟันและ ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	เส้น เสียง
เสียงกัก						
ไม่พ่นลม ไม่ก้อง	p		t	c	k	ʔ
พ่นลม ไม่ก้อง	ph		th		kh	
ก้อง	b		d			
เสียงนาสิก ก้อง	m		n	ɲ	ŋ	
เสียงข้างลิ้น			l			
เสียงเสียดแทรก ไม่ก้อง		f	s	j		h
เสียงกึ่งสระ ก้อง	w					

ภาษาผู้ไทยบ้านนางัว มีหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว 20 หน่วยเสียง ทำหน้าที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวและทำหน้าที่เป็นพยัญชนะท้าย จำนวน 9 หน่วยเสียง นอกจากนี้ยังมีพยัญชนะควบกล้ำ 3 หน่วยเสียง คือ / kw, khw, sw /

ตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะเดี่ยวในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว

พยัญชนะเดี่ยว	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
/p/	/pe:n³/	ไม้กระดาน	/pen³/	ระบายน้ำ
/ph/	/pha:t³/	นวดข้าว	/phot³/	น้ำเดือด
/b/	/be:n³/	ขว้างทิ้ง	/buŋ³/	มองดู
/t/	/tiŋ³/	ตำหนิ	/to:n¹/	กระโจน

พยัญชนะเดี่ยว	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
/th/	/the:n¹/	แทง	/tha:³/	รอคอย
/d/	/dɔ:n¹/	พระจันทร์	/din³/	เล่น
/c/	/cut¹/	จุดไฟ	/co:n¹/	ทัพพี
/k/	/kin¹/	กิน ตีม	/kon²/	ชุด
/kh/	/khum⁴/	คุ่ม คุ่มกัน	/khup⁵/	ตะครูป
/ʔ/	/ʔet¹/	ทำ	/ʔo:m³/	ล้อมรอบ
/f/	/fa:w⁴/	รีบร้อย	/fan²/	ฟัน ลับ
/s/	/saj⁴/	ใช้	/sa:⁴/	เล่าสือ
/h/	/ho:n⁴/	ร้อง ตะโกน	/haw³/	เข้าไป
/m/	/mɔ:j⁴/	เพลี่ย	/mɔ:⁴/	กลับบ้าน
/n/	/ne:²/	เลี้ยง	/nam³/	เดินตามหลัง
/ŋ/	/ŋa:ŋ²/	ยุ่งยาก	/ŋu:⁴/	เข็น
/ŋ/	/ŋe:n⁴/	เดิน	/ŋut⁴/	ง
/w/	/waw⁴/	พุด	/wi:²/	พัด
/j/	/ja:p²/	เหยียบ	/jem³/	เยียม
/l/	/le:²/	เลีย	/lo:ŋ²/	ลวก
/kw/	/kwa:²/	กว่า มากกว่า	/kwa:ŋ²/	ชำแหละปลา เนื้อ
/khw/	/khwa:n⁴/	นอนดิน	/khwe:n²/	เหวี่ยง
/sw/	/swa:j²/	คนข้างหนึ่งให้ เย็น	/swa:n²/	สร้างใช้

ตัวอย่างคำที่มีพยัญชนะท้ายในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว

พยัญชนะท้าย	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
/-p/	/da:p ² /	ดาบ	/cap ¹ /	จับ ติดผล
/-t/	/det ¹ /	เต็ด	/hut ² /	รูต
/-k/	/bok ¹ /	พ่อง ไม่เต็ม	/mo:k ² /	หมวก
/-ʔ/	/huʔ ⁵ /	หูกทอผ้า	/moʔ ⁵ /	หมอก
/-m/	/tu:m ³ /	กรงนก	/cum ² /	จุ่ม
/-n/	/hun ³ /	ขัน	/ha:n ² /	รานกิ่งไม้
/-ŋ/	/ho:ŋ ⁴ /	ร้อง (ตะโกน)	/nuŋ ⁴ /	นุ่ง สวมใส่
/-w/	/ŋaw ⁴ /	ैया (ैयाเล่น)	/sa:w ² /	ชาวข้าว คร้า
/-j/	/ŋo:j ⁴ /	ย่อย	/lo:j ² /	ลอย ว่ายน้ำ

ระบบเสียงสระ

จากการศึกษาภาษาผู้ไทยบ้านนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม พบว่าหน่วยเสียงสระในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว มีหน่วยเสียงสระเดี่ยว จำนวน 18 หน่วยเสียง โดยแบ่งเป็นเสียงสระแท้สั้น 9 เสียง และเสียงสระยาว 9 เสียง ดังต่อไปนี้

เสียงสระในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว

ตำแหน่งสั้น	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i i: อิ อี	u u: อึ อู	o o: อุ อู
กลาง	e e: เอะ เอ	ɤ ɤ: เออะ เออ	o o: โอะ โอ
ต่ำ	ɛ ɛ: แอะ แอ	a a: อะ อา	ɔ ɔ: เออะ ออ

ในภาษาผู้ไทย ไม่มีสระผสม /ia/ เอียะ เอีย /ua/ เอือะ เอือ และ /ua/ อัวะ อัว ถ้าคำภาษาไทยถิ่นอื่นใช้สระประสมพวกนี้ ถ้าคำภาษาผู้ไทยใช้เสียง /e:/ เอ แทนเสียง /ia/ เอีย เสียง /ɤ:/ เออ แทนเสียง /ua/ เอือ และเสียง /o:/ โอ แทนเสียง /ua/ อัว

ตัวอย่างเสียงสระในคำภาษาผู้ไทยบ้านนางัว

สระ	คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
/i/	/lit ³ /	ตัดออก	/din ³ /	เล่น
/i:/	/din ³ /	ดิน	/bi:p ³ /	บีบ
/e/	/cep ¹ /	เจ็บ	/lep ³ /	เล็บ
/e:/	/ɲe:w ⁴ /	เอี้ยว	/ke:w ³ /	เคียว
/ɛ/	/kheŋ ² /	แข่ง (ตากฝน)	/men ⁴ /	แม่
/ɛ:/	/ɲe:ŋ ⁴ /	อวน ตาข่าย	/ʔe:w ¹ /	เอว
/u/	/huan ³ /	ขึ้น	/duŋ ¹ /	ตั้ง นุดั้ง
/u:/	/ju:n ¹ /	ขึ้น	/mu:n ⁴ /	สิ้น
/ɤ/	/hɤŋ ¹ /	นานมาแล้ว	/ɤʔ ² /	เลือก
/ɤ:/	/ɲɤ: ¹ /	ใหญ่	/phɤ: ¹ /	เปีย
/a/	/han ³ /	นั้น	/dan ¹ /	ตั้ง
/a:/	/ba:w ³ /	ชายหนุ่ม	/ha:w ³ /	คึกคะนอง
/u/	/lup ¹ /	หลุบ หาย	/puʔ ² /	ปลุก
/u:/	/lu:p ¹ /	ลูป	/pu: ² /	ปู่
/o/	/hok ³ /	รก รุงรัง	/thok ³ /	จน
/o:/	/so:t ² /	สั้น มากเกินไป	/pho:t ² /	ทำอะไรมากเกินไป
/ɔ/	/lɔʔ ² /	ลวก	/kɔʔ ¹ /	เกี่ยวเอา
/ɔ:/	/khɔ:n ² /	โยก	/ɲɔ:m ⁴ /	ยิ้ม

ระบบเสียงวรรณยุกต์

จากการศึกษาภาษาผู้ไทยบ้านนางัว พบว่า หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว มีทั้งหมด 5 เสียง ดังต่อไปนี้

เสียงวรรณยุกต์ ในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง ดังนี้

1. หน่วยเสียง /1/ หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น มี 2 หน่วยเสียงย่อย ได้แก่

1.1 เสียงต่ำเลื่อนขึ้นสูง เป็นเสียงที่มีระดับจุดเริ่มต้นที่เสียงต่ำ ระดับเสียงจะคงที่ไประดับหนึ่งในสามส่วนของพยางค์ จึงเลื่อนสูงขึ้นถึงระดับกลางค่อนข้างสูง เสียงวรรณยุกต์นี้จะปรากฏในคำพยางค์เป็น การกำกับเสียงวรรณยุกต์เสียงนี้จะเขียนกำกับตัวเลข 1 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/la:n ¹ /	หลาน
/de:n ¹ /	แดน (เขตแดน)

1.2 เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นที่ระดับเสียงต่ำ ระดับเสียงสูงขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นพยางค์ ไปจนถึงสุดพยางค์ที่ระดับเสียงกลางค่อนข้างสูง เสียงวรรณยุกต์นี้จะปรากฏในคำพยางค์ตายเสียงสั้น การกำกับเสียงวรรณยุกต์เสียงนี้จะเขียนกำกับตัวเลข 1 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/da:w ¹ /	ดาว (ดวงดาว)
/phak ¹ /	ผัก

2. หน่วยเสียง / 2 / เสียงสูง-ตกลงต่ำมี 2 หน่วยเสียงย่อย ได้แก่

2.1 เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นระดับเสียงกลางค่อนข้างไปสูง ระดับเสียงจะต่ำลงเล็กน้อย ประมาณหนึ่งในสี่ส่วนของพยางค์ จึงสูงขึ้นเล็กน้อยจนถึงระดับเสียงกลางค่อยไปสูง แล้วลดต่ำลงทันทีถึงระดับเสียงกลางค่อนข้างต่ำ เป็นเสียงที่ปรากฏในคำพยางค์เป็น มีเสียงคอคอยหยุดป่นด้วย เสียงนี้เมื่อเกิดกับคำตายสระสั้น จะมีช่วงเสียงสั้นกว่าและเสียงเลื่อนตกมาไม่ถึงเสียงต่ำ คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะเขียนกำกับด้วยหมายเลข 2 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/lom ² /	ลม
/khaj ² /	ไซ

2.2 เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นที่ระดับเสียงกลางค่อนข้างต่ำไปสูง ระดับเสียงจะคงที่ไปจนเกือบถึงประมาณสามในสี่ส่วนของพยางค์ จึงลดต่ำลงทันทีถึงระดับเสียงกลาง เป็นเสียงที่ปรากฏในคำพยางค์ตายเสียงยาว คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้ จะเขียนกำกับด้วยหมายเลข 2

คำผู้ไทย	ความหมาย
/tha:n ² /	ทาง
/da:p ² /	ดาบ

3. หน่วยเสียง / 3 / หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ สูงกลาง-ตกลงต่ำ เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นระดับเสียงสูง ระดับเสียงจะคงที่ไปจนตลอดพยางค์ และตกลงเล็กน้อยตอนปลายพยางค์ โดยมีลักษณะการกักที่เส้นเสียงปรากฏที่ท้ายพยางค์เสียงวรรณยุกต์นี้ปรากฏในคำพยางค์เป็น คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะเขียนกำกับด้วยเลข 3 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/khaw ³ /	ข้าว
/me:n ³ /	สอยผลไม้

4. หน่วยเสียง / 4 / หมายถึง เสียงวรรณยุกต์กลางเลื่อนเลื่อนขึ้นสูง เป็นเสียงที่มีจุดเริ่มต้นที่ระดับเสียงกลาง ระดับเสียงจะคงที่ไปจนเกือบถึงประมาณสามในสี่ส่วนของพยางค์ แล้วสูงขึ้นถึงระดับเสียงกลางค่อนข้างสูง เสียงวรรณยุกต์นี้เวลาพูดเร็วๆ จะเหลือเพียง ซึ่งทำให้ฟังดูเหมือนเสียงเลื่อนลงต่ำ เสียงวรรณยุกต์นี้ปรากฏในคำพยางค์เป็น คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์เสียงนี้ จะเขียนกำกับด้วยเลข 4 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/me: ⁴ /	แม่
/nam ⁴ /	น้ำ

5) หน่วยเสียง / 5 / เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก หรือฟังดูอาจคล้ายเสียงสูง ระดับเสียงจะสูงขึ้นตั้งแต่เริ่มต้นพยางค์ ไปจนถึงประมาณสองในสี่ส่วนของพยางค์ที่ระดับเสียงกลางก่อนไปต่ำ แล้วลดต่ำลง เสียงวรรณยุกต์นี้ปรากฏในคำพยางค์ตาย เสียงสั้น คำใดที่มีเสียงวรรณยุกต์นี้จะเขียนกำกับ ด้วยเลข 5 เช่น

คำผู้ไทย	ความหมาย
/nok ⁵ /	นก
/mat ⁴ /	มัด (กริยา)

คำศัพท์ภาษาผู้ไทยบ้านนางัว อำเภอนาหว้า จังหวัดนครพนม

หมวดที่ 1 คำเรียกเครือญาติ

คำผู้ไทย	คำหมาย	คำผู้ไทย	คำหมาย
/la:n ¹ /	หลาน	/no:n ¹ /	น้อง
/len ¹ /	เหลน (ลูกของหลาน)	/na: ² /	ย่า (แม่ของพ่อ)
/lo: ² /	อาสะไ้	/pa: ³ /	ป้า
/lo:t ² /	หลอด (ลูกของเหลน)	/phi: ⁴ /	พี่
/luŋ ² /	ลุง	/pho: ¹ /	สามี
/khɔ: ¹ /	เชย (ลุงเชย)	/pho: ⁴ /	พ่อ
/phɔ: ⁴ /	สะไ้ (ลูกสะไ้)	/hi: ⁴ /	พี่
/luŋ ² /	ลูก	/pu: ² /	ปู่
/me: ⁴ /	แม่	/ta: ¹ /	ตา (พ่อของแม่)
/me: ² /	เมีย	/ɔ: ¹ /	พี่สาว
/na: ⁴ /	น้ำ (น้ำเชย น้ำสะไ้)	/ɔ: ³ /	พี่ชาย
/na: ¹ /	ยาย (แม่ของแม่)	/ɔ: ¹ /	อา (อาเชย)

หมวดที่ 2 คำเรียกส่วนต่างๆ ของร่างกาย

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/saj ³ bu: ¹ /	สะดือ	/kon ³ /	ก้น (ช่องทวารหนัก)
/ba: ² /	ป่า	/lep ³ /	เล็บ
/bi: ¹ /	ดี (น้ำดี)	/li:n ⁴ /	ลิ้น
/cy: ¹ /	ใจ (หัวใจ)	/mu: ² /	มือ
/de:n ² /	แต่่น (หน้าผาก)	/mam ⁴ /	ม้าม
/hɔ: ² /	เหื่อ (เหงื่อ)	/mɔ: ¹ /	ขนในที่ลับ
/hɔ: ³ /	แขน	/khi: ³ mu: ¹ /	มูก (ขี้มูก)
/he:w ³ /	เขี้ยว (เขี้ยว ฟัน)	/na: ³ /	หน้า ค้านหน้า
/ha: ¹ /	ขา	/na: ¹ /	หนัง (ผิวหนัง)
/ham ¹ /	อัมตะ	/ɲe:w ⁴ /	ปัสสาวะ
/hi: ¹ /	อวัยวะเพศหญิง	/ni:w ¹ /	นิ้ว (นิ้วมือ นิ้วเท้า)
/ho: ¹ kho: ⁴ /	เข้า	/no: ¹ /	น้อง
/ho: ¹ /	หัว	/nom ² /	นม
/hon ¹ /	ขน (เส้นขน)	/pa: ² /	ปาก
/hu: ¹ /	หู	/pha: ¹ /	ฝ่า (ฝ่ามือ ฝ่าเท้า)
/ke:m ³ /	แก้ม (แก้มบน ใบหน้า)	/na: ³ pha: ² /	หน้าผาก
/ka: ¹ don ³ /	ท้ายทอย	/po: ² /	ปอด
/ka: ¹ du: ² /	กระดูก	/pom ¹ /	ผม (เส้นผม)
/khe: ¹ /	แข็ง (หน้าแข็ง)	/saj ³ he: ² /	รกเด็ก
/khe: ² /	คาง	/saj ³ /	ไส้ (ลำไส้)
/khi: ³ /	ขี้ (อุจจาระ)	/so: ¹ /	สีข้าง
/khi: ³ khaj ² /	โคล (เหงื่อโคล)	/son ³ /	สัน (สันเท้า)
/tak ¹ /	ตัก	/ʔen ¹ /	เอ็น
/ti:n ¹ /	เท้า	/khi:w ⁴ /	คิ้ว
/to: ¹ /	ตัว	/kho: ² /	คอ
/to: ¹ ɲ ⁴ /	ท้อง	/ta: ¹ /	ตา

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/ʔɤk¹/	อก	/taj¹/	ไต
/ʔɛ:w¹/	เอว	/hɤʔ⁵/	เหงือก
/ʔɤ:t²/	เลือด	/no:t²/	หนอง

หมวดที่ 3 คำเรียกชื่อทางภูมิศาสตร์หรือเหนือธรรมชาติ

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/bu:ŋ¹/	บึง	/kɤ:¹/	เกลือ
/ba:n³/	บ้าน (หมู่บ้าน)	/khu:n¹/	คีน (กลางคีน)
/bo:n²/	บ่อน (ที่)	/kham⁴/	ค้ำ (ตอนค้ำ)
/dɤ:n¹/	เดือน (ดวงจันทร์)	/kho:k²/	ป่าละเมาะ
/dɤk¹/	ดึก (เวลากลางคืน เข้าตึก)	/khum¹/	ขุม (หลุม)
/de:n¹/	แดน (เขตแดน)	/khwan²/	คว้น
/det²/	แดด (แสงแดด)	/lom²/	ลม
/da:w¹/	ดาว (ดวงดาว)	/loŋ³/	หล่ม (ที่ลุ่ม)
/sa:j¹/	ทราย (เม็ดทราย)	/pha:⁴/	ฟ้า (ท้องฟ้า)
/do:n¹/	ดอน (ที่ดอน)	/mu:⁴/	เมื่อ (เมื่อ เวลา)
/doŋ¹/	ป่าดงดิบ ป่าทึบ	/mu:⁴/	มือ (เวลา คราว)
/fa:³/	เมฆ เมฆหมอก มลทิน ล้างร้าย	/mu:t²/	มืด
/faj²/	ไฟ	/hep¹/ ~ /mʔ¹ hep¹/	เห็บ (ลูกเห็บ)
/fon¹/	ฝน	/moʔ⁵/	หมอก น้ำค้าง
/hɤ:n²/	เรือน	/na:w¹/	หนาว
/haj⁴/	ไร่	/nam⁴/	น้ำ
/ho:j²/	รอย	/no:ŋ¹/	หนอง (หนอง คลอง)
/ho:j³/	ห้วย (ห้วยหนอง)	/no:n²/	เนิน

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/ho:ŋ ⁴ /	ร่อง (ร่อง ท้องร่อง ทางน้ำไหล)	/saw ⁴ /	เข้า (ตอนเช้า)
/hu: ² /	รู (ช่อง รู)	/ŋa:m ² /	ฤดู (เวลา)
/jen ¹ /	อาหารเย็น	/ta:t ² /	ตาด (น้ำตก)
/ŋaj ³ /	อาหารเช้า	/the:ŋ ¹ /	กระท่อมกลาง นา
/pa: ² /	ป่า	/thɔ:n ² /	ป่าเถื่อน
/pha: ¹ /	ผา	/the:w ¹ /	แถว
/phu: ² /	ภูเขา	/tɔ: ³ /	ใต้
/so: ⁴ /	ชั่วระยะเวลา	/tha:ŋ ² /	ทาง
/so:n ¹ /	สวน (ค่านาม)	/tham ³ /	ถ้ำ
/swaj ¹ /	สาย	/thon ⁴ /	ทุ่ง ที่โล่ง
/wa:n ² /	เมื่อวาน	/wan ² /	วัน
/wan ² /	วัง (วังน้ำวน)	/ʔaj ¹ /	ไอ (ไอน้ำ)

หมวดที่ 4 คำเรียกเครื่องมือเครื่องใช้ในการทำมาหากิน

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/bet ¹ /	เบ็ด (เครื่องมือใช้จับปลา)	/lo:ŋ ³ /	กับดักหนู
/da:p ² /	ดาบ	/mit ² /	มีด
/ke:n ¹ /	เกวียน	/mo:ŋ ³ /	บ่วงบาศ
ke:w ² /	เคียว	/na: ³ /	หน้า (หน้าไม้)
/kha:t ² /	คราด	/se:m ¹ /	เสียม
/kho: ¹ /	ขอ (ตะขอ)	/ŋɛ:ŋ ⁴ /	อวน ตาข่าย
/kho:ŋ ³ /	ข้อง (ข้องสำหรับใส่ปลา)	/pe:n ³ /	แป้น (ไม้กระดาน)
/kho:n ⁴ /	ค้อน	/pha: ⁴ /	พรั้า (มีดขนาดใหญ่)
/khoʔ ¹ /	เขาะ (กระดิ่งใช้แขวนคอ สัตว์)	/sɔʔ ² /	เชือก

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/khik ¹ /	ชิก (กระดิ่งใช้แขวนคอ สัตว์)	/saj ² /	ไซ (สำหรับใส่ปลา)
/ma ² ka ¹ lo: ³ /	มะกะล่อง (กระดิ่งใช้ แขวนคอสัตว์)	/si:w ² /	สีว
/ma ² ka ¹ leŋ ² /	มะกะแล่ง (กระดิ่งใช้แขวน คอสัตว์)	/sum ² /	สู่ม
/ma ² ka ¹ liŋ ² /	มะกะหลิง (กระดิ่งใช้ แขวนคอสัตว์)	/thaj ¹ /	ไถ
/no: ¹ cok ¹ /	จอบ	/ho: ¹ /	หอก
/khwa:n ¹ /	ขวาน	/lek ¹ /	เหล็ก ตะปู
/hɔ: ¹ /	เรือ	/lo: ⁴ /	รถเข็น
/he:w ¹ /	แร้ว (แร้วดักสัตว์)	/he: ¹ /	แห (เครื่องมือใช้จับ ปลา)

หมวดที่ 5 เครื่องมือที่ใช้ในบ้าน

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/baŋ ³ /	บั้ง (กระบอก)	/koŋ ¹ /	กง (กงตีดฝ้าย)
/bo: ¹ /	กระบวย	khɔ:n ¹ /	กลอน (กลอนประตู)
/bo: ² /	ช้อน	/law ⁴ /	ฉาง
/ca:n ¹ /	จาน (จานใส่อาหาร)	/kha:n ² /	คาน (ไม้คาน)
/ce: ³ /	กระดาด	/mo: ³ /	หม้อ (สำหรับใส่อาหาร)
/co:k ² /	แก้วนํ้า	/mo: ² /	มวย (ภาชนะนึ่งข้าว เหนียว)
/co: ¹ /	ทัพพี	/mo:k ² /	หมวก
/da: ³ /	ด้าย	/mo:n ¹ /	หมอน
/so: ¹ /	ดินสอ	/muŋ ⁴ /	มุ้ง
/doŋ ³ /	ดั่ง (กระดิ่งฝังข้าว)	/ŋa:m ⁴ /	ง่าม

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/ha:n̩²/	ราง (อ่างยาว รางน้ำ)	/phu:m̩²/	พิน (พินสำหรับเป็นเชื้อ ไฟ)
/haj¹/	ไห	/pha:r³/	ผ้า (ผ้าห่ม)
/heŋ¹/	เขียง	/sɔ:r³/	เสื่อ
/hem¹/	เข็ม	/sa:n²/	ซาน (ระเบียงเรือน เฉลียง)
/hi:p²/	โพงศพ	/sa:t²/	สาด (เสื่อ)
/hu?¹/	หูก (หูกสำหรับทอ ผ้า)	/saw¹/	เสา
/ja:r¹/	ยา (ยารักษาโรค)	/sa?¹/	สาก (สำหรับตำกับครก)
/buŋ¹/	กระบุง (ตะกร้าชนิด หนึ่ง)	/sok¹/	ครก
/khaŋ²/	กระปุกขอมลิน	/taŋ²/	ตั้ง (เก้าอี้สำหรับนั่ง)
/saw³/	เส้า (ก้อนเส้า, ไม้ค้ำ ยัน)	/taw³/	เต้า (น้ำเต้า)
/ko:t²/	ขวด	/thoŋ¹/	ถุง
/tho:j³/	ถ้วย ชามกลมใส อาหาร	/to?¹/	ตอก
/tu:m³/	กรงนก	/we:n⁴/	กระจกส่อง
/wi:r¹/	หวี	/wi:r²/	พัด หรือโบก
/ʔap¹/	ตลับใส่ขวดไว้สีปาก	/ʔu:r²/	เปลเด็ก

หมวดที่ 6 คำกริยาสำคัญและจำเป็น

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/bɔː¹/	เปื้อน (วางยาปลา)	/cɔːm²/	ดินถล่ม
/buŋ²/	จ้องมอง ดู	/cuː²/	จำ
/bɛː¹/	แบ (แบออก)	/caːn¹/	เจือ
/bɛːŋ¹/	แบ่ง	/caːŋ²/	ถ่าง
/baː³/	บ้า (เสียดสี)	/cak¹/	จัก (ผ่าให้เป็นทาง)
/baːj¹/	ถูกสัมผัส	/cak¹/	จัก (รู้ จำได้)
/baːn²/	ป็น (มีดป็น)	/cam³/	จุ่ม (จุ่ม จุ่ม)
/baːt²/	บาด (บาดแผล)	/cap¹/	จับ (จับ สัมผัส)
/baː²/	บาก (ตัด หมายถึงไว้)	/cap¹/	ติดผล
/biːp²/	بيب	/ceː²/	จุ่มใส่เอว
/bin¹/	บิน (บินในอากาศ)	/cep¹/	เจ็บ
/bit¹/	บิดให้เป็นเกลียว	/ciː²/	จี (เผาไฟ)
/boːn⁴/	ลักษณะปลาที่โผล่ ขึ้นมาหายใจ	/ciːp²/	เก็บให้เรียบร้อย เช่น เสื้อผ้า แบนสนิท พับ จีบ
/boːt²/	บอด (ตาบอด)	/ciː²/	ฉีก
/bok¹/	พร่อง (ไม่เต็ม)	/coːm¹/	หอบพิน
/bom²/	บ่ม	/coːm³/	ถลกผ่านุ่น
/boŋ²/	บ่ง (บ่งหนาม)	/coːp²/	แอบดู
/bon³/	ถล่ม	/cok¹/	ล้วง
/bot¹/	แต่ดรัม	/com¹/	จม (จม ต่ำ ต่ำ)
/bot¹/	บดให้ละเอียด	/com²/	บ่น
/boː²/	เตือน บอก	/con²/	เหลื่อไว้
/buːt²/	เนาเสียว หน้าปั้ง	/con³/	ไกลเปล
/coː²/	เจาะให้ทะลุ	/duŋ¹/	ฉุดคร่า ดึง รั้ง
/cuːŋ¹/	จูง	/daː¹/	ด่ำ (ดุด่ำ)
/cuːp²/	จูป	/daːp²/	ย่องเข้าไปข้างหลังแล้ว ทำให้ตกใจ

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/cu:t²/	จุด (จุด ลูกเป็นไฟ)	/da:t²/	เตารีดถูกขา
/cum²/	จุ่ม	/daj³/	ได้
/cup¹/	ชุป (ชุปน้ำให้เปียก)	/dam¹/	ดำ (ดำนา)
/cu?¹/	สุ่มไฟ	/det¹/	เด็ด (เด็ดผัก)
/di:n³/	สะดุ้ง	/fa:w¹/	รีบร้อน
/di:t²/	ติด	/fan¹/	ผัน (นอนผัน)
/din³/	เล่น	/fan²/	ผัน (ผัน ลับ)
/do:ŋ¹/	ดอง (ดอง แข่)	/fat¹/	ฝัด ฝัดข้าว (กริยา)
/dom¹/	ดม (ดมกลิ่น)	/fa?²/	ฝาก (ฝากมอบให้ดูแล ให้ทำแทนในบางกรณี)
/do?²/	ดอก (ไม้ฝุ่ สีกกร่อน)	/hy³/	ให้ (ให้ มอบให้)
/du:t²/	ดูด	/ho:m¹/	หอม (กลิ่นหอม)
/fa:t²/	ฟาด (รศฟาด)	/hyŋ¹/	เน้นนาน
/fa:t²/	ฟาด (ตี ฟาด)	/hunn¹/	เด็ดดดาล
/ha:m¹/	หอม	/hunn³/	ขึ้น
/ha:m³/	ข้าม (ข้ามไป)	/he:p²/	แหบ (เสียงแห้ง)
/ha:n¹/	ขาน (ตอบ พุด)	/ha:¹/	หา (ค้นหา)
/ha:n²/	รานกิ่งไม้	/ha:³/	ฆ่า (ทำให้ตาย)
/ha:p¹/	หาบ	/ha:j¹/	ขาย (ขายสินค้า)
/ha:w¹/	หาว	/ha:j⁴/	โกรธ
/haj³/	ไ้ให้ (ร้องให้)	/ha:j⁴/	ร้าย (ร้าย โกรธ)
/ham²/	มวนบุหรี	/ho:ŋ⁴/	ร้อง (ตะโกน)
/ham³/	ผันไม้ให้เป็นท่อน	/ho:t²/	ขาด (ขมวดเป็นปม)
/ham⁴/	ห้ำ (ทำร้าย)	/hom²/	ห่ม (ห่อคลุม ครอบคลุม)
/han¹/	ขัน (ขันให้ตั้ง)	/hon¹/	ขน (ขนสิ่ง)
/haj⁴/	ร่ำรวย	/hot¹/	ขด (ขด ม้วน)
/hap¹/	หับ (ปิด จับ)	/hot¹/	รด (รดน้ำ)
/hap³/	รับ	/hot¹/	หด (หดน้อยลง หดย่อ)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/hat ^s /	รัด	/hut ^t /	รู้ด
/haw ³ /	เข้า (เข้าไป)	/huk ^s /	ดูชี้ไคล
/ha [?] /	ราก (อาเจียน)	/hum ³ /	มุงดู หุ่ม
/he ⁴ /	ข้าวหกเรียรด น้ำ หกเรียรด	/hun ¹ /	หุง
/he ⁴ /	สูญหาย	/hu ⁴ /	รู้
/he:ŋ ² /	วางติดกันไป	/je:m ³ /	เยี่ยม (ดู)
/hen ¹ /	เห็น	/jɣ [?] /	อยาก (ต้องการ)
/hi:w ³ /	หิ้ว	/ju:m ¹ /	เยี่ยม
/him ⁴ /	กรอกน้ำใส่ขวด ริน น้ำ	/ju:n ¹ /	ยื่น
/ho ² /	ห่อ	/ja ¹ /	ยา (ยา ปะ ซ่อม แก้ไข)
/ho ³ /	เฮโลกันเข้าไป	/jam ³ /	เยี่ยม (ไปหา ไปเยี่ยม)
/hwa:t ² /	รด	/jaŋ ² ha ¹ /	ก้าวขา
/ho ⁴ /	รู้	/ja:ŋ ² /	ย่าง (ย่างบนไฟ)
/ho:j ³ /	ห้อย (ห้อย แขนง)	/ja:n ³ /	กลัว
/ho:j ⁴ /	ร้อย (ร้อยเชือก)	/ja:t ² /	หยุด
/ho:m ⁴ /	ร่วม (ร่วมกัน ทำ ร่วมกัน)	/ja:p ² /	เหยียบ
/ho:n ² /	ค้อน (ตัด)	/jet ² /	เหยียด
/kɣ ¹ /	เลี้ยงหมู	/ko [?] /	เกี่ยวเอา
/khu:j ¹ /	คอย (คอยท่า)	/ku ³ /	กู้ (เยี่ยม)
/khu:n ² /	โยก	/kwe:ŋ ² /	แกว่งไม้ไล่สัตว์เพื่อไล่ไป ให้พ้น
/khu:t ² /	ขอด (ขูดออก)	/kwa:t ² /	กวาด (ปัดกวาด)
/khop ¹ /	กัด	/kwaj ¹ /	คลอน
/khu:t ² /	ขูด	/kwaj ² /	ไขว่ (ไขว่ ก่าย)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/khum ⁴ /	คุ่ม (ครอบ กั้น ละแวก)	/kwak ¹ /	กวักมือ
/khup ⁵ /	ตะครูป	/kwa ² /	ชำแหละเนื้อ ผ่ากระโปรง
/khut ¹ /	ชุด	/lx:m ² /	รูกล้า
/khu ² /	ร่วงลง (ไข่มดแดง)	/lx:n ³ /	ชำเลื่อง
/khwe:n ² /	เหวี่ยง	/lxk ⁵ /	ลือก
/khwi: ² /	ชื้อ	/lx ² /	เลือก
/khwaj ² /	ไขว่	/lu:m ² /	ลีม
/khwit ¹ /	ตกปลา	/le:n ⁴ ni: ¹ /	แผ่นหนี
/khwa:n ⁴ /	นอนดิน	/le:n ⁴ /	เล่น (วิ่ง เล่นไป)
/kep ¹ /	เก็บ (เก็บให้ เรียบร้อย)	/le:w ⁴ de:w ¹ /	เลิกแล้วกันไป
/ki:t ¹ /	กิด (กิดขวาง)	/le:w ⁴ /	แล้ว (สำเร็จแล้ว)
/kin ¹ /	กิน (กินอาหาร) ตีม	/la:n ⁴ /	ล้าง
/ko:n ¹ /	โกนผม	/lap ² /	เข็ด
/ko:n ¹ /	ล้อโกง	/laj ¹ /	ไหล (น้ำไหล)
/ko:p ² /	คอบ (ครอบไว้)	/laj ² /	ล้างผ้า
/ko:t ² /	กอด (กอดไว้ในวง แขน)	/laj ⁴ /	ไล่ (ติดตาม ตะเพิด)
/ko:t ² /	ตรวจตรา	/lak ⁵ /	ลัก (ลักขโมย)
/kom ³ /	กัม (กัมลง)	/lap ⁵ /	หลับ (นอนหลับ)
/kon ² /	ก่น (ชุด)	/mɔ: ¹ /	ปรับไหม ปลดลง
/law ¹ /	เหลา (ใช้มีดเหลาให้ เกลี้ยงเกลา)	/mɔ: ² /	กลับบ้าน
/le: ² /	เลีย	/mɔ:ɯ ⁴ /	เพลี่ย
/le:w ¹ /	เหลียว (บิดไป หัน ไป)	/mɔ:t ¹ /	หมดเกลี้ยง
/le:w ² /	รบ	/mu:n ² /	ลีมตาในน้ำเมื่อผงเข้าตา

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/len ² /	ขริบผ้า	/hak ¹ /	หัก (หัก แยกออก)
/lin ² /	ฝนตกปรอยๆ	/mur:n ⁴ /	สิ้น
/lit ² /	รืด	/mur:t ² /	ตั้งเค้า
/lit ⁴ /	ลิด (ตัดออก)	/me:n ² /	พันผูก
/li ² /	หลีก	/me:n ³ /	สอยผลไม้
/lo: ¹ /	ล่อ (หลอกหลวง ลวงให้เชื่อ)	/ma: ² /	มา (ตรงข้ามกับไป)
/lo:j ² /	ล่อย	/ma: ² /	หมา (แซ่)
/lo:j ² /	ว่ายนํ้า	/ma:j ¹ /	หมาย (ขีดเป็นเครื่องหมายไว้)
/lo:t ² /	รอด (รอดพ้นอันตราย)	/ma:n ⁴ /	รื้อบ้าน
/lo:t ² /	ลอด (ลอดผ่านรูไป)	/maj ³ /	ไหม้ (เผาไม้)
/lok ¹ /	ถอนกล้า	/mak ³ /	มัก (รัก)
/lom ⁴ /	ลัม	/man ³ /	มัน (มันคง)
/lon ² /	หล่น (ตกลงไป)	/mat ⁴ /	มัด (ผูก)
/loŋ ² /	ลง	/maw ² /	เมา (เมาเหล้า)
/loŋ ¹ /	หลง (หลงไปในทางที่ผิด ทางที่เหลวไหล)	/ma ² /	ท่วมล้น
/lo ² /	ปอก (ปอก ลอกออก เลาะ)	/mi: ² /	มี (จํารวย)
/lo ² /	ลวก	/mo:n ⁴ /	สนุก
/lo ² /	หลอก (หลอกหลอน)	/lut ¹ /	หลุด (หลุดออก)
/lu:p ² /	ลูป	/mow:t ² /	ดับไฟ
/me:p ² /	แมบ (เกิดขึ้นรวดเร็ว)	/now:n ¹ /	หนอง (หนองในแผล)
/mok ¹ /	หมก (หมก ซุก)	/nuŋ ⁴ /	นุง (สวมใส่ ใส่ลงไป)
/mun ¹ /	หมุนหมอน	/nu ⁴ /	ง

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/muŋ²/	มุง (มุงหลังคา)	/ŋe:n¹/	หิวยาเสพติด
/mut³/	มุดเข้าไป	/ŋa:ŋ¹/	หงาย (พลิกขึ้น)
/nuŋ³/	นึ่ง (ทำให้สุกด้วย ไอน้ำ)	/ŋa:p²/	งาบ (อาการอ้าปาก)
/ŋuut³/	อัศจรรย์ใจ	/ŋan²/	งัน (ฉลอง)
/ne:r²/	เล็ง	/ŋap¹/	งับ (ปิด งับ)
/na:ŋ²/	หน่าย (เหนื่อยหน่าย)	/ŋo:ŋ³/	ค่อยๆ เอนตัวลง
/na:p²/	นาบ (แนบติด)	/ŋo:ŋ²/	งอก
/nam²/	เดินตามหลัง	/ŋu:n²/	อายุยืน
/nam²/	นำ (ไปตาม ไปด้วย)	/ŋu:n¹/	ยื่น (ยื่นออกไป)
/naŋ⁴/	นั่ง	/ŋu:k¹/	กระตุก
/nat⁵/	งัด	/ŋe:r²/	แห่รังมดแดง
/naw⁴/	เนา	/ŋe:r²/	ร้อยด้าย
/ne:w¹/	โน้มกิ่ง	/ŋe:ŋ²/	ส่องกระจก
/ni:¹/	หนี	/ŋe:ŋ¹/	ชวน
/ni:p²/	หนีบ	/ŋe:ŋ⁴/	เดิน
/ni:ŋ³/	เกี่ยงกันทำงาน	/ŋem³/	ย่า (เคี้ยว)
/no:m²/	ยอม	/ŋaŋ²/	ยัง (ยังคงอยู่)
/no:n²/	นอน	/ŋap⁵/	อาการเคลื่อนไหวขึ้นลงอย่าง รวดเร็ว เช่นการเคี้ยว
/nop³/	นบ (พนมมือ)	/ŋat³/	ยัด (ยัดใส่ลงไป)
/ŋa:ŋ²/	ยุ่งยาก	/peŋ²/	ระบายน้ำ
/ŋaŋ²/	ยั้ง	/phɜ:r¹/	ถักเปีย
/ŋaŋ²/	ยิน (ได้ยิน)	/phu:n²/	คลีฟ้าออก
/ŋaw⁴/	เย้า (เย้าเล่น)	/phe:r¹/	ชนะ
/ŋe:w¹/	เยี่ยว (ปัสสาวะ)	/pha:r²/	ผ่า (ผ่าออก)
/ŋip¹/	เย็บ (เย็บผ้า)	/pha:r²/	พา (พาไป)
/ŋo:ŋ²/	ย่อย	/pha:ŋ²/	ฟาง (มองไม่เห็น)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/ŋo:m²/	ยอม	/pha:t²/	นวดข้าว
/ŋo:m⁴/	ย้อม	/pha:t²/	พาด
/ŋo:n²/	โยน	/phaj¹/	ไป
/ŋo:n⁴/	ชม	/phak⁵/	ลับ
/ŋok⁵/	ยก	/phak⁵/	ปักไข่
/ŋu:⁴/	เข็นรถ	/phan¹/	ฝั่ง
/ŋuŋ³/	ยุ่ง	/phan²/	ฟัง
/pɔ:ŋ¹/	เปลื้อง	/phan³/	ฟัน (ฟันเชือก)
/py:t²/	เปื้ออาหาร เปื้อ หน้าย	/phap⁵/	พับ (พับเข้ากัน)
/pu:t²/	เปิดผ้า	/phat⁵/	ลมพัด
/pɛ:²/	แตะ	/phaw³/	เฝ้าของ บ้าน
/pat²/	ปาด (ปาด ตัด)	/phet¹/	เผ็ด (เผ็ด ร้อน)
/pak¹/	ปัก (ทิ่ม ตำ)	/phi:ŋ¹/	ผิงไฟ
/pan³/	ปั้น (ปั้นดิน ขยำ กำ คั้น บีบ)	/phik⁵/	เอ็นพลิก
/paw²/	เป่า	/pho:ŋ¹/	ตวงข้าว
/pa:²/	หย่าร้าง	/pho:ŋ²/	พอง
/pe:n²/	เปลี่ยน	/phon¹/	ฝน (ลับให้คม)
/pen¹/	เป็น	/phop⁵/	พบ
/phot⁵/	เดือด (น้ำเดือด)	/sɔ:ŋ¹/	ช้อน
/phu²/	ฟู (ลอย ฟู)	/sɔ:²/	สงข้าวในที่นิ่งข้าว
/pa:²/	หย่าร้าง	/pho:ŋ²/	พอง
/pe:n²/	เปลี่ยน	/phon¹/	ฝน (ลับให้คม)
/pen¹/	เป็น	/phop⁵/	พบ
/phot⁵/	เดือด (น้ำเดือด)	/sɔ:ŋ¹/	ช้อน
/phu²/	ฟู (ลอย ฟู)	/sɔ:²/	สงข้าวในที่นิ่งข้าว
/phu:²/	ผูก	/su:⁴/	ซื้อ

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/phuː²/	ล่ามวัว ควาย	/suːt²/	ขึ้น
/pi:n²/	ปลิ้น (ปลิ้นเอาข้างใน ออก)	/sumː²/	หยุด (คน)
/pi:n³/	ปิ้ง	/seː⁴/	แช่ (แช่ให้ชุ่ม)
/pi:w¹/	ปลิว	/sep²/	สแป (สแป เจ็บ ปวด)
/pin²/	จับหมุน	/saː⁴/	เล่าลือ
/pit¹/	เด็ดใบไม้	/sa:n¹/	सान (จักสาน)
/poː¹/	รักษา	/sa:t²/	สาด (สาดน้ำออกไป)
/poːj²/	ปล่อย	/sa:w²/	คว่ำ
/po:n²/	หย่อน	/sa:w²/	ชาว (ชาวข้าว)
/po:m³/	ป้อน	/saj⁴/	ชดใช้
/poŋ¹/	ปลง (วางลง ปล่อย ทิ้งไว้)	/sak¹/	สักลาย
/poŋ²/	แตกยอด	/saŋ²/	ซัง (เกลียด รังเกียจ)
/puː¹/	ปู (แผ่ออก)	/saŋ²/	สั่ง (สั่งน้ำมูก)
/puk¹/	ปลุก (ปลุกให้ตื่นจาก หลับ)	/sat¹/	ซัด (ขว้าง ซัด)
/pun³/	ปลิ้น	/saŋ²/	คู้ยเขี่ยขยะ
/puː²/	ปลุก(ปลุกพืช)	/seː¹/	คายหญ้า
/sɔː²/	ใส่	/se:m³/	เลี่ยม (เหลาให้แหลม)
/sɔː²/	ตกเบ็ด	/sen²/	สิ้น
/sɔː⁴/	เชื่อ (ความเชื่อถือ)	/set⁴/	เซ็ด
/sɔː⁴/	ใช้ (สั่ง วาน)	/siː¹/	แปรงฟัน
/siː⁴/	ชี้	/swaːj²/	คนข้าวหนึ่งให้เย็น
/si:m⁴/	กระซิบ	/swaːŋ²/	สร้างใช้
/sim²/	ชิม (ชิม ทดลอง)	/swa:n⁴/	ตักหรือช้อน
/sinː²/	ซัง (ซังน้ำหนัก)	/swa:p²/	สุบเหยื่อ
/siː²/	ฉีก	/tɔːn²/	ตั้งบนหัว

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/so:j²/	ล้างหน้า	/tu:n²/	ตื่น (ตื่นนอน)
/so:ŋ⁴/	ช่วย (ช่วยเหลือ)	/tu:k¹/	ทอดแห
/so:n³/	ซ้อน (ซ้อนกั๋ง)	/thu:ŋ²/	โยงเชือก
/so:m²/	ประคองคนเจ็บ หรือ คนเมา	/te:m³/	ระบายสี
/so:m⁴/	ซ่อม (การลุมก ระที่ป)	/theɽ²/	วัดระยะ
/so:n¹/	สอน	/teɽ²/	แลกเงิน
/so:ŋ⁴/	แถมออกดู	/taj¹/	ตาย (สิ้นใจ)
/so:n⁴/	ซ้อนกันไว้	/ta:m¹/	เลียตามขา
/so:t²/	ทะลุ	/taɽ²/	ตาก (ตากแดด)
/sok³/	ชกมวย	/taj¹/	ไต่ (กริยาของหนอน)
/soɽ²/	ค้นหา	/taj³/	จุดไฟให้สว่าง จุดบุหรี
/som³/	ล้ม (เบรี่ยว)	/tak¹/	ตัก
/soɽ¹/	ขอดเกล็ดปลา	/tam¹/	ชน
/su:t²/	ชดน้ำแกง	/tam¹/	ตำ (บดตำ ตำด้วยครก)
/suk⁴/	ซุก (ดันกันเข้าไป ผลักออกไป)	/teŋ¹/	ทับ
/suk¹/	สุก	/ti:j²/	กระดุกกระดิก
/th:uɽ¹/	ถือ (ถือไว้)	/tiɽ²/	ตำหนิ
/thuɽ²/	ถูก (ถูกดีเป็นรอย ไม่ ผิด ไม่แพง)	/to:ɽ²/	ต่อ (ต่อให้ติดกัน)
/the:m¹/	แถม	/to:j²/	ต่อย (สอย ทำให้หล่น)
/the:ŋ²/	แทง	/to:m¹/	ตอม
/the:n²/	แทน	/to:m³/	รวม (รวบรวมไว้ด้วยกัน)
/tha:ɽ²/	ทา (ทา ละเลง ทาสี)	/to:n¹/	กระโจน
/tha:ɽ³/	ท่า (รอกคอย รอกท่า)	/to:n¹/	ตอน (ตัดฉัณชะ)
/tha:m¹/	ถาม	/to:ŋ²/	รองน้ำ

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/thaː˥/	ท่า	/toːn˨˩/	ต๋อน(ต๋อนรับเอามาฝาก)
/thaj˨˩/	ท่องเที่ยวไป	/toːp˨˩/	ตอบ
/than˥˩/	กระทุ้ง	/toːt˨˩/	ตอด (ปลาตอดเบ็ด ต๋อย)
/thiːw˨˩/	ฉิวปาก	/tok˨˩/	ตก (ตกลงมา)
/thoːj˨˩/	ถอย (ถอย ล่าถอย หลบตัว)	/tom˨˩/	ต๋ม (ต๋มด้วยน้ำให้เดือด)
/thoːm˨˩/	ท่อม (น้ำท่อม)	/ton˨˩/	ล้ารอก (เด็ก)
/thoːŋ˨˩/	ท้วง (คำทักทาย)	/top˨˩/	ซักผ้า
/thop˨˩/	ทบ (ทบ พับ)	/top˨˩/	ตบ (ตบตี)
/thuː˨˩/	ถูบ้าน	/tot˨˩/	ตด (ผายลม)
/thup˨˩/	ทูป (ทูป ตี)	/toːt˨˩/	ตอกตะปู
/tiː˨˩/	ตี เสีียน	/toːt˨˩/	เท
/wɔːŋ˨˩/	คว้าง	/ʔet˨˩/	ท่า
/weː˨˩/	แวะ	/ʔim˨˩/	อิง (อิง ฟิง)
/weːn˨˩/	แขวน (ห้อยแขวน)	/ʔim˨˩/	อิม
/weːŋ˨˩/	วาย (หมดไป หยุต)	/ʔim˨˩/	ลักษณะของผลไม้ที่สุก
/waːn˨˩/	หว่าน	/ʔoːm˨˩/	ล้อมรอบ
/wa˥˩/	ว่า (พูด)	/ʔom˨˩/	อม (อมไว้ในปาก)
/waj˨˩/	ไว้	/ʔop˨˩/	อบ (ปิดคลุม)
/wam˨˩/	คว่ำ (ไม่หงาย)	/ʔot˨˩/	พยายาม
/wam˨˩/	ล่อม (เรือ)	/ʔuːt˨˩/	รมไฟ
/wat˨˩/	หวัด (เป็นหวัด)	/ʔai˨˩/	ไอ (ไอกระแอม)
/waw˨˩/	พูด (เล่า พูด)	/ʔuːm˨˩/	อุ่ม (อุ่มด้วยแขนข้างใด ข้างหนึ่ง)
/wiː˨˩/	หวิฬม	/ʔaː˨˩/	อ้า (อ้าปาก เปิดออก)
/wiː˨˩/	พัด	/ʔaːp˨˩/	อาบ (อาบน้ำ)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/win ² /	วิ่งเวียน	/ʔa:n ² /	อ่าน (นับ การนับ คำนวณ อ่านหนังสือ)
/wit ¹ /	วิด (วิดน้ำ)	/ʔam ¹ /	อำพราง
/ʔɜ:p ² /	เรือ	/ʔat ¹ /	อุด
/ʔut ¹ /	อดอยาก	/ʔe: ³ /	จัดแต่งให้ดูดี

หมวดที่ 7 คำขยายที่สำคัญและจำเป็น

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/kham ² /	คำ (คำพูด เคี้ยว)	/dam ¹ /	ดำ (สีดำ)
/khe:ŋ ¹ /	แข็ง	/dam ¹ /	สกปรก
/ba:ŋ ¹ /	บาง (ไม่หนา)	/daŋ ¹ /	ดัง (เสียงดัง)
/ba:n ² /	มัดปิ่น	/di: ¹ /	ดี (ความดี)
/ba:w ² /	บ่าว (ชายหนุ่ม)	/do: ¹ /	ข้าวเบา
/bat ¹ /	บัต (เมื่อ เวลา)	/do:ŋ ¹ /	ดอง เกี่ยวดอง
/baw ¹ /	เบา (ไม่หนัก)	/dip ¹ /	ดิบ (สด ดิบ ยังไม่ได้เผา ยังไม่แก่เต็มที่ ยังไม่หอม)
/be:w ³ /	พันแก	/du? ¹ /	บ่อย
/bet ¹ /	ดัดให้ตรง	/fa: ¹ /	ฝา (คู่)
/bi: ³ /	กระป๋องบู๊	/hɜ:m ³ /	ห้าม (ผลไม้)
/bo: ² /	โหม (ได้โหม ดีโหม)	/hɜ:ŋ ² /	สีแดงอย่างถ่านไฟ
/bok ¹ /	พร้อม	/hɜ:ŋ ¹ /	นานมาแล้ว
/ce:ŋ ³ /	ไฟสว่างไสว ไฟสว่าง	/he:m ³ /	กรอบ (ปลา)
/caŋ ¹ /	จืดชืด (ไม่มีรสชาติ)	/he:ŋ ¹ /	ร้าย
/caŋ ¹ /	หจิก	/he:ŋ ² /	แรง (กำลังแรง)
/ci:p ² /	แนบสนิท	/he:w ² /	เหี่ยว
/co:ŋ ³ /	ผอม	/haj ⁴ /	ร้าย (ดูร้าย โกรธ)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/cu:m¹/	ดอกไม้ตูม	/ha:t²/	ขาด (แตกออกจากกัน ฉีกขาด)
/de:ŋ¹/	แดง (สีแดง)	/ha:w¹/	ขาว (สีขาว)
/da:j¹/	ตาย (เปล่า) ว่างเปล่า)	/ha:w³/	คึกคะนอง
/dam¹/	คัส	/ha:w³/	ห้าว (แข็ง อด)
/han³/	นั้น	/khr:³/	ใกล้
/haw³/	คม	/khr:⁴/	บวม
/ho:j²/	ไปรยปราย	/khrŋ:⁴/	ครึ่ง (ครึ่ง กลาง)
/ho:m²/	คับแคบ	/khe:m²/	แคม (ข้าง ริม)
/ho:ŋ²/	รวง (รวงข้าว)	/khe:ŋ¹/	แข็ง (ไม้อ่อน)
/ho:n⁴/	ร้อน	/khe:n³/	ชั้น (แห่ง ชั้น)
/ho:t²/	ถึง	/kha:ŋ³/	ข้าง (ข้าง เบื้อง)
/hok³/	รก	/kha:w³/	ดาว (กลิ้งดาวปลา)
/hok⁵/	รุงรัง	/khat⁵/	คับ (ไม่หลวม)
/hom⁴/	ร่มรื่น	/khe:w¹/	เขียว (สีเขียว)
/hun³/	ชุ่ม (น้ำชุ่ม)	/khem²/	เค็ม (รสเค็ม)
/huŋ⁴/	สว่าง	/khi:w⁴/	ทำนายแม่น
/hwam¹/	งุ่มง่าม	/kho:j⁴/	ค่อย (ค่อย ซ้ำมาก)
/jen¹/	เย็น	/kho:n²/	คลอน
/ja:ŋ²/	อย่าง	/kho:ŋ⁴/	โค้ง (โค้ง งอ)
/ju:²/	อยู่	/khom¹/	ชม (รสชม)
/ku:²/	คือ (เหมือน คล้าย)	/khot³/	คด (เฉียง ไม่ตรง)
/ku:ŋ²/	ใบ	/khow:¹/	ขวา (ด้านขวา)
/ke:²/	แก่ (โตเต็มที่ (ใช้กับ ผลไม้)	/khwa:m²/	ความ (คำพูด)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/kɛn²/	แก่น (ส่วนผลไม้ที่ แข็งหนาเกินไป กินไม่ได้)	/ki:w²/	แหวดอด
/ka:³/	แดดจ้า	/kho:j²/	จุมูกโต่ง
/ka:³/	กล้าทำ	/kit¹/	กิด (นุ่งสั้น หางสั้น)
/kaj¹/	ไกล	/ko:m³/	นิทานสั้น
/kam²/	เสื้อดำ	/ko:n¹/	ไม้กลวง
/kap¹/	กับ (ร่วมกัน)	/ko:n¹/	กรน (เสียงกรน นอน กรน)
/kaw²/	เก่า	/ko:n²/	ก่อน (ครั้งแรก ทำมา ก่อน)
/ka?¹/	ประมาณ	/ku:t²/	หจิก (ผม)
/kut¹/	ด้วน	/phu:³/	ผู้ (เพศผู้)
/kwa:²/	กว่า (มากกว่า)	/phun⁴/	โน่น
/kwan³/	กว้าง (ความกว้าง)	/sɔ:⁴/	เชื้อ (เชื้อสาย)
/ɬ:¹/	เกิน เหลือ	/sɔ:ŋ³/	เหล่ตามอง ตาเข
/ɬ:m¹/	แหลม	/su:⁴/	ชื้อ
/ŋɔ:¹/	ใหญ่	/su:⁴/	ชื้อ (ตรง)
/ŋuŋ²/	เฉื่อยชา	/su:n⁴/	ผักสด หน้าสดใส
/pɣ:ŋ¹/	ลักษณะจุมูกที่บ้าน เพราะดีใจ	/sɛ:p²/	รสกลมกล่อม
/pɯk¹/	โง่	/sa:²/	ซา (ซาก)
/pɛ:¹/	รูปร่างแบน	/saj¹/	สาย (เส้นสายสะพาน)
/pɛ:n¹/	โล่งเตียน	/saj²/	ชาย (ผู้ชาย)
/pɛ:j¹/	ปลาย (ปลายสุด สุดท้าย ส่วนยอดสุด ของไม้)	/saj³/	ซ้าย (ด้านซ้าย)

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/paw ² /	เปล้า (เปล้า ว่างเปล้า)	/sa:w ¹ /	สาว (หญิงสาว)
/pe ² /	ข้าวแฉะ	/saj ¹ /	ใส (น้ำใส)
/phe:n ² /	แพง	/sak ¹ /	ถี่
/phi: ² /	พี (อ้วน)	/sak ¹ /	ลัก (รอยลัก)
/phi: ⁴ /	นี้	/sak ¹ no ³ /	ลัก (ลักหน้อย)
/phit ¹ /	ผิด (ไม่ถูก)	/san ¹ /	สัน (ด้านไม้ใช้คม)
/pho:j ² /	บอบบาง (ของ)	/sap ⁵ /	สวย
/pho:m ⁴ /	พร้อม (พร้อม ด้วยกัน)	/se: ¹ /	เสียด (เสียดคุณภาพลง)
/pho:n ² /	นูนขึ้น	/se: ² /	เซ
/pho:t ² /	ทำอะไรมากเกินไป เช่น เทียวมากเกินไป	/sen ³ /	เส้น (เส้น สาย)
/so:j ³ /	กระรูงกระริง	/?u:n ² /	อื่น (อื่นๆ)
/so:n ⁴ /	ช่อง	/?e:n ¹ /	ก้นงอน
/so:t ² /	มากเกินไป เช่น ดวงข้าว	/?an ¹ /	อัน (สิ่ง อัน)
/som ³ /	ส้ม (เปรี้ยว)	/?an ² /	อัง (น้ำขัง)
/su:n ¹ /	สูง	/?aw ¹ /	เอา
/swa:n ² /	โล่งออก	/?aw ³ /	อ่าว (ร้อนอบอ้าว)
/ty: ³ /	ใต้ (ล่าง ข้างล่าง)	/?o:k ² /	ออก (เคลื่อนออกไป)
/tu:n ² /	ข้าวขึ้นเม็ด	/tu:n ³ /	ตื่น
/te? ² /	แตก (กริยาแตก ออก)	/tam ² /	ต่ำ (เตี้ย)
/tan ¹ /	ตัน (ไม่กลวง)	/tem ¹ /	เต็ม (เต็ม ไม่ว่าง)
/than ² /	ทั้ง (ทั้งหลาย ทั้งหมด)	/thaw ³ /	เถ้า (แก่ อายุมาก)
/thok ³ /	จน	/thom ² /	กำลัง...จะ

คำผู้ไทย	ความหมาย	คำผู้ไทย	ความหมาย
/to:n ² /	ท่อน (ท่อน ชิ้น มีลักษณะกลม)	/ti: ² /	ถี่ (แน่นหนา)
/tuj ⁴ /	จ้ำมา	/wuu: ¹ /	ปากแจ๋อ
/wan ² /	หวาน	/waj ² /	เร็ว คล่องแคล่ว
/we:n ² /	แหวง (ปาก)	/ʔo:n ² /	อ่อน (นุ่ม อ่อนนุ่ม)
/ʔun ² /	อุ่น (อบอุ่น)		

ระบบคำ

ระบบคำพยางค์เดียว

ลักษณะโครงสร้างของพยางค์เดียวในภาษาผู้ไทยมี 5 แบบ ดังนี้

1. โครงสร้างแบบพยางค์เดียวแบบ CV¹⁻⁵ จะประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดียวกับสระเสียงยาว ไม่มีพยัญชนะท้าย มีเสียงวรรณยุกต์ 1-5 กำกับ เช่น

/ta:¹/ ตา (อวัยวะ) /sa:⁴/ เล้าลือ โจษจัน

/ba:²/ ป่า /tha:³/ คอย

2. โครงสร้างแบบพยางค์เดียวแบบ CVN¹⁻⁵ จะประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยวประสมกับสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ มีเสียงวรรณยุกต์ 1-5 กำกับ เช่น

/dam¹/ ด่า /som⁴/ เปรี๊ยว

/lan¹/ ป่า /waw⁴/ พุด

3. โครงสร้างแบบพยางค์เดียวแบบ CVVN¹⁻⁵ จะประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยวประสมกับสระเสียงยาว มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิกหรือกึ่งสระ มีเสียงวรรณยุกต์ 1-5 กำกับ เช่น

/na:m¹/ หนาม /tha:m²/ ถ่าน

/bo:²/ บ่อ /ke:w²/ เคียว

4. โครงสร้างแบบพยางค์เดี่ยวแบบ CVS⁴⁻⁵ จะประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยวประสมกับสระเสียงสั้น มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก สระ มีเสียงวรรณยุกต์ 4, 5 กำกับ เช่น

/hok⁵/ รก รุ่งรัง /saŋ⁵/ วิตน้ำ
/wat⁵/ วัด /phet⁴/ เฟ็ด

5. โครงสร้างแบบพยางค์เดี่ยวแบบ CVVS³ จะประกอบด้วย พยัญชนะต้นเดี่ยวประสมกับสระเสียงยาว มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงกัก มีเสียงวรรณยุกต์ 3 กำกับ เช่น

/khut³/ ชูด /kot³/ กรวด, ตรวด
/sot³/ ทะลุ /koi³/ กอด

โครงสร้างคำพยางค์เดี่ยวทั้ง 5 แบบนี้ จัดแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. พยางค์เปิด (Open Syllables) คือ พยางค์ที่ไม่มีพยัญชนะท้าย ได้แก่ โครงสร้างพยางค์แบบที่ 1
2. พยางค์ปิด (Closed Syllables) คือ พยางค์ที่มีพยัญชนะท้ายแบบที่ 2-5

คำสองพยางค์ขึ้นไป

จากแนวการวิเคราะห์โดยการนำเอาคำพยางค์เดี่ยวนำมาผสมกันเป็นคำใหม่ และคำสองพยางค์ขึ้นไป แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) คำผสม 2) คำประสม 3) คำซ้ำ และ 4) คำซ้อน จากประเภทของคำสองพยางค์ขึ้นไปในภาษาไทยบ้านนางว์สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

1. คำผสม (Complex Words) คือ คำที่ประกอบด้วยหน่วยคำอิสระกับหน่วยคำผูกพัน หน่วยคำผูกพันกับหน่วยคำอิสระ หรือหน่วยคำผูกพันกับหน่วยคำผูกพัน โดยตัวอย่างการวิเคราะห์คำผสมในภาษาไทย มีดังนี้

1.1 หน่วยคำผูกพันกับหน่วยคำอิสระ เช่น

/sa:w² na:²/ ชาวนา
/nak² le:n²/ นักเรียน

1.2 หน่วยคำผูกพันกับหน่วยคำผูกพัน เช่น

/taŋ² ŋen²/ ตะวัน
/kaŋ¹ tiŋ⁵/ กะทิ

2. คำประสม (Compound Word) เป็นคำที่เกิดจากหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป มาเรียงกัน ทำให้เกิดคำใหม่ ซึ่งในภาษาไทยมีการประสมคำขึ้นไปใช้อยู่ 6 ชนิด ดังนี้

2.1 คำนาม + คำนาม เช่น

/khwan² phaj.²/ ควันไฟ

/nam⁴ fon¹/ น้ำฝน

2.2 คำนาม + คำกริยา เช่น

/si:n⁴ pi:n³/ เนื้อย่าง

/khaw³ hu:n¹/ ข้าวสวย

2.3 คำกริยา + คำนาม เช่น

/mat⁵ /khaw³/ มัดข้าว

/mok¹ pa:¹/ หมกปลา

2.4 คำกริยา + คำกริยา

/waw⁴ sɔ:²/ เยอะแยะ

/ɲaw¹ pa:¹/ หมกปลา

2.5 คำนาม + คำคุณศัพท์

/kaj² nɔ:⁴/ ลูกไก่

/me:⁴ thaw³/ แม่ยาย

2.6 คำประสมมากกว่า 2 หน่วยคำ จากการวิเคราะห์หน่วยคำผสมภาษาไทยผู้ไทยบ้านนาจัว มากกว่า 2 หน่วยคำ พบเพิ่มเติมอีก 2 ประเภท ได้แก่ คำประสม 3 หน่วยคำ และ 4 หน่วยคำ ซึ่งเกิดจากการประสมของคำดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำประสม 3 หน่วยคำ

คำนาม + คำนาม + คำนาม

ตัวอย่างการวิเคราะห์ เช่น

/ma?¹ tho:² din¹/ ถั่วลิสง

/ma?¹ khi:³ hu:t²/ มะกรูด

2) คำประสม 4 หน่วยคำ

/ma¹ kɔ:¹ ham² ma:⁴/ มะเขือยาว

3. คำซ้ำ (Reduplication) เป็นคำที่พูดซ้ำกันด้วยเสียงของคำและรูปคำ ด้วยวัตถุประสงค์ให้คำนั้นมีความหมายของคำให้แรงขึ้นหรือลดลง

คำซ้ำในภาษาไทยบ้านนางัว เป็นการซ้ำเพื่อแสดงความหมายในลักษณะต่างๆ ดังนี้

3.1 คำซ้ำแสดงความหมายพหุพจน์ เป็นการซ้ำคำประเภทคำนามหรือคำวิเศษหรือแสดงว่ามีจำนวนมากกว่า 1 หรือปริมาณมาก เช่น

/la:n¹ la:n¹/ หลานๆ

/du?¹ du?¹/ บ่อยๆ

3.2 คำซ้ำเพื่อแสดงความหมายเบาลง ระดับเสียงวรรณยุกต์ยังคงเดิม คำซ้ำประเภทนี้จะทำหน้าที่ขยายนามหรือกริยา เช่น

/som¹ som¹/ เบรี่ยวๆ

/noj³ noj³/ น้อยๆ

3.3 คำซ้ำแสดงความหมายเน้นหนัก เป็นการซ้ำคำให้มีความหมายหนักยิ่งกว่าเดิม โดยทำหน้าที่ขยายกริยานั้นๆ

/heŋ² heŋ²/ แรงๆ

/haw² haw²/ คมๆ

3.4 คำซ้ำแสดงความหมายเน้นหนัก แต่ระดับเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนไป โดยจะเปลี่ยนเสียงที่ส่วนหน้าของคำซ้ำเป็นเสียงดนตรี เวลาออกเสียงเสียงสระก็จะลากเสียงยาวกว่าปกติ เช่น

/ŋɔ:⁴ ŋɔ:²/ ใหญ่ใหญ่

/kaw⁴ kaw²/ เก้าเก้า

3.5 คำซ้ำที่แสดงการแยกจำนวน เวลาพูดคำซ้ำ ประเภทนี้ จะมีคำว่า “เป็น” นำหน้าซึ่งสื่อความหมายว่าจำนวนมากได้เช่นกัน แต่แยกออกเป็นส่วนๆ เช่น

/ko:ŋ:¹ ko:ŋ:¹/ กองๆ

/kam⁴ kam⁴/ กำๆ

4. คำซ้อน หมายถึง การที่เอาคำ 2 คำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันมาควบให้ซ้อนกัน เป็นการซ้อนเพื่อให้อีกคำหนึ่งมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ปกติการเรียงคำที่ซ้อนกัน จะเอาพยางค์หรือคำที่มีเสียงเด่นกว่าอีกคำไว้เป็นพยางค์หลัง เพื่อความไพเราะของเสียง ลักษณะคำซ้อนในภาษาไทยบ้านนาจัว แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) คำซ้อน 2 คำ และ 2) คำซ้อน 4 คำ

4.1 คำซ้อน 2 คำ คือ การนำเอาคำ 2 คำ ที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน เพื่อขยายความให้เด่นชัดขึ้น เช่น

/khan⁴ kha:j²/ ระคายเคือง

/haŋ⁴ mi:²/ ร้ารวย

4.2 คำซ้อน 4 คำ คือ คำซ้อนที่มีส่วนประกอบของคำแต่ละคู่ เป็นคำเดียวกัน ส่วนคำหลังจะมีความหมายเหมือนหรือเป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งจะมีลักษณะคำที่ 1 ซ้ำกับคำที่ 3 เช่น

/phu:³ ba:w³ phu:³ sa:w¹/ คนหนุ่มคนสาว

/ha:¹ pu:³ ha:¹ pa:¹/ หาปูหาปลา

4.3 คำซ้อน 4 คำ ประเภทมีสัมผัสตรงกลางระหว่างส่วนประกอบ ซึ่งมีลักษณะคำที่ 2 สัมผัสกับคำที่ 3

/pu:¹ pa:¹ na:² nam⁴/ ปูปลานาน้ำ

/naŋ⁴ ta:¹ mo:p² to:p² ha:¹/ นั่งพับเพียบ

ระบบประโยค

ประโยค (Sentence) เป็นหน่วยที่สมบูรณ์ทางไวยากรณ์ และเป็นถ้อยคำ ที่สมบูรณ์ทางด้านเสียงของภาษา ซึ่งในภาษาตระกูลไท โดยทั่วไปการเรียนหน่วยในประโยค จะเป็นดังนี้ (Subject : ประธาน) V (Verb : กริยา) O (Object : กรรม) การเรียงคำหรือ หน่วยในประโยคจะเป็นแบบ ประธาน + กริยา + กรรม (SVO) ในการวิเคราะห์ประโยค ในภาษาไทยบ้านนาจัว แบ่งลักษณะการประกอบประโยคได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) ประโยคความเดียว 2) ประโยคความรวม และ 3) ประโยคความซ้อน

1. ประโยคความเดียว

ประโยคความเดียว หมายถึง ประโยคที่มีหน่วยนาม 1 หน่วย หน่วยกริยา 1 หน่วยหรือมากกว่านั้น และอาจมีหน่วยเสริมอยู่ด้วย การเรียงคำหรือ หน่วยในประโยคของภาษาไทยบ้านนาจัว จะมีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน

และภาษาถิ่นตระกูลไททั่วไป คือ มีการเรียงคำแบบ ประธาน + กริยา + กรรม (SVO) จากการเรียงประโยคดังกล่าว จึงมีแนวทางในการวิเคราะห์ภาษาผู้ไทยในลุ่มประโยคความเดียว ดังนี้

ประธาน + กริยา
/nam⁴ to:m³/
น้ำ ท่วม

ประธาน + กริยา + กรรม
/nam⁴ to:m³ so:n¹/
น้ำ ท่วม สวน

2. ประโยคความรวม

ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่มีหน่วยคำกริยาตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไป มีหน่วยนาม 1 หน่วย หน่วยหรือมากกว่านั้น ประโยคความรวม จะประกอบไปด้วยประโยคเดียว ตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป และมีหน่วยเชื่อมระหว่างประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน

การวิเคราะห์ประโยคความรวมในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว มีแนวทางในการวิเคราะห์ ดังนี้ รูปประโยคเดียวที่มีการเรียงคำแบบ ประธาน + กริยา + กรรม (SVO) ตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป โดยมีหน่วยคำเชื่อมทำหน้าที่เชื่อมประโยค ทั้งสองเข้าด้วยหน่วยคำเชื่อมประโยคทั้งสองเข้าด้วยกัน หน่วยคำเชื่อมประโยคในภาษาผู้ไทย

/huʔ⁵/ หรือ
/kaʔ¹ lɛ:⁴/ ก็เลย
/haʔ¹ lan¹ kaʔ¹/ บางทีก็
/te:¹ kaʔ¹/ แต่ ก็

คำเชื่อมเหล่านี้ใช้ในประโยคภาษาผู้ไทย ตามตัวอย่างการวิเคราะห์

ดังนี้

/to:¹ siʔ¹ paj¹ so:n¹ huʔ⁵ siʔ¹ ju:² hɛ:n²/
เธอ จะ ไป สวน หรือ จะ อยู่ บ้าน
/me:⁴ ke:n¹ phak¹ laʔ⁵ kaʔ¹ pi:n³ si:n⁴/
แม่ แกง ผัก แล้วยัง ก็ อย่าง เนื้อ

3. ประโยคความซ้อน

ประโยคความซ้อน หมายถึง ประโยคที่มีหน่วยนาม 1 หน่วย หน่วยกริยา 1 หน่วย หรือมากกว่านั้น ประโยคซ้อนเกิดจากการนำประโยคมาขยาย หน่วยนาม หรือหน่วยกริยาในประโยค มีการเรียงหน่วยคำในประโยคแบบ ประธาน + กริยา + กรรม (SVO) เช่นเดียวกับประโยคความเดียว ประโยคความรวม แต่แตกต่างกันที่ประโยคความซ้อนมีส่วนขยายที่เพิ่มความชัดเจนให้ประโยคมากยิ่งขึ้น ส่วนขยายไม่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในประโยค ถ้าตัดออกก็จะไม่ทำให้ความหมายของประโยคเสียไปได้ ตัวอย่างหลักการวิเคราะห์ประโยคความซ้อนในภาษาผู้ไทยบ้านนางัว เช่น

/sx:³ to:¹ su:⁴ ma:² mu:⁴ wan:² ni?⁵ ha:² la?⁵/
 เลื้อ ตัว ซื้อ มา เมื่อ วาน นี้ ชาต แล้ว

ระบบความหมาย

ด้วยเหตุที่ภาษาผู้ไทยบ้านนางัว เป็นภาษาที่มีเฉพาะภาษาพูด ไม่มีภาษาเขียน จึงไม่มีตัวอักษรใช้ รูป (Form) จึงหมายถึง เสียงของคำนั้น ไม่ได้หมายถึงรูปของตัวอักษร การวิเคราะห์ความหมายของคำ โดยต้องแยกการวิเคราะห์ส่วนต่างๆ ของความหมายคำ ดังนี้ 1) ความหมายตรง 2) ความหมายแฝง และ 3) ขอบเขตการใช้

1. ความหมายตรง

ความหมายตรง หมายถึง ความหมายที่ระบุถึงลักษณะของคำนั้นๆ โดยความหมายจะแสดงหมวดหมู่ของคำ พร้อมทั้งรายละเอียดต่างๆ เช่น วัตถุประสงค์ ส่วนประกอบ รูปร่าง หน้าที่ การทำงาน ดังนั้น ความหมายตรง จะเป็นคำตอบของคำถามที่ว่า “สิ่งนั้นคืออะไร”

คำในภาษาผู้ไทยบ้านนางัวจะมีความหมายตรง มากกว่าที่จะมีความหมายแฝง ตัวอย่างของคำภาษาผู้ไทยบ้านนางัวที่มีความหมายตรง

รูปคำ	ความหมายตรง
/sa: ¹ la: ² wat ⁵ / ศาลาวัด	สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในงานบุญต่างๆ
/he ¹ / แห	อุปกรณ์ทำการประมงชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายตาข่าย ใช้จับสัตว์น้ำ
/phi: ¹ phe:t ² / เปรต	ผีประเภทหนึ่ง มีลักษณะตัวผอมสูง ปากมีขนาดเท่ารูเข็ม เมื่อบุคคลที่ทำบาปตายไปแล้วก็จะเป็นเปรต

ความหมายตรงของคำว่า /sa:¹ la:² wat⁵/ “ศาลาวัด” อยู่ในหมวดคำเรียกชื่อทางภูมิศาสตร์ เป็นสถานที่ ระบุรายละเอียดเกี่ยวกับประโยชน์การใช้งาน การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในงานบุญตามความเชื่อของชาวไทยบ้านนา

ความหมายตรงของคำว่า /he¹/ “แห” อยู่ในหมวดคำเรียกเครื่องใช้ในการทำมาหากิน ระบุรายละเอียดรูปร่างลักษณะเป็นตาข่าย

ความหมายตรงของคำว่า /phi:¹ phe:t²/ “เปรต” อยู่ในหมวดสิ่งเหนือธรรมชาติ ระบุรายละเอียดลักษณะทางกายตามความคิด ความเชื่อ

2. ความหมายแฝง

ความหมายแฝง หมายถึง ความหมายที่ระบุทัศนคติต่อสิ่งที่คำๆ นั้น เกี่ยวข้อง ประเภทของความหมายแฝง มี 2 แบบ คือ

2.1 ความหมายแฝง แบ่งตามด้านของความหมาย ความหมายแฝง แบ่งได้เป็น 2 ส่วน โดยพิจารณาจากด้านของความหมาย ดังนี้ 1) ความหมายแฝงด้านนัยประหวัด 2) ความหมายแฝงด้านความรู้สึก และ 3) ความหมายแฝงแบ่งตามที่มา

1) ความหมายแฝงด้านนัยประหวัด จะแสดงประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่คำนั้นๆ ได้ให้ความหมายหรืออธิบายเรื่องราว เหตุการณ์ที่เจ้าของภาษาได้ยินได้ฟังมา ความหมายนัยประหวัดจะเป็นคำตอบของคำถามที่ว่า เจ้าของภาษา (Native Speaker) หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้พบหรือทราบเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นอย่างไร ตัวอย่างคำที่แสดงความหมายแฝงด้านนัยประหวัด

รูปคำ	ความหมายตรง	ความหมายแฝง ด้านนัยประหวัด
/sa: ¹ la: ² wat ³ / ศาลา วัด	สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทาง ศาสนา ในงานบุญต่างๆ	-
/he: ¹ / แห	อุปกรณ์ทำการประมงชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายตาข่าย ใช้จับสัตว์น้ำ	ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ของสามี ภรรยาหรือญาติ มิตร
/phi: ¹ phe:t ² / เปรด	ผีประเภทหนึ่ง มีลักษณะตัวพอม สูง ปากมีขนาดเท่ารูเข็ม เมื่อบุคคลที่ทำบาปตายไปแล้วก็ จะเป็นเปรด	คนที่มีความตระหนี่ และเห็นแก่ตัว ทำบาป เมื่อตายไปจะเป็นเปรด

จะเห็นว่า ความหมายแฝงด้านนัยประหวัดของคำว่า

/sa:¹ la:² wat³/ “ศาลาวัด” ไม่มีแต่ความหมายด้านนัยประหวัดของคำว่า /he:¹/ “แห”
ตอนที่จะไปสู่ขอฝ่ายหญิง ก็จะนึกถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของญาติทั้งสองฝ่าย
ส่วนคำว่า /phi:¹ phe:t²/ “เปรด” นั้น มีความหมายแฝงด้านนัยประหวัดว่า เมื่อชาวผู้ไทย
บ้านนางัวพูดถึงคำนี้ จะนึกถึงความเชื่อว่าผลของคนที่มีความตระหนี่ และเห็นแก่ตัว
ทำบาป เมื่อตายไปจะเป็นเปรด

2) ความหมายแฝงด้านความรู้สึก จะแสดงความรู้สึกในทางบวก
หรือในทางลบที่มีต่อสิ่งที่คำคำนั้นบ่งถึง ซึ่งความรู้สึกที่อาจเป็นไปได้หลายอย่าง อาจเป็น
ความรู้สึกที่เป็นอารมณ์ต่างๆ เช่น รู้สึกว่า สิ่งนั้นๆ น่าพอใจ น่าเอ็นดู น่ากลัว น่าสงสาร
น่ารังเกียจ น่าเกลียด อาจเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม เช่น รู้สึกว่าสิ่งนั้นๆ
(คน สัตว์ สิ่งของต่างๆ) สูงส่งหรือต่ำต้อย นอกจากนี้ยังเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับความเหมาะสม
ตามเกณฑ์ของชุมชน เช่น รู้สึกว่าสิ่งนั้นๆ เหมาะสม ถูกต้อง ไม่สมควร ผิด

ความหมายแฝงด้านความรู้สึกจะเป็นคำตอบของคำถามว่า

“เจ้าของภาษา หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีความรู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่คำๆ นั้นกล่าวถึง
ความหมายตรง ความหมายแฝงด้านนัยประหวัดและความหมายแฝงด้านความรู้สึก
ของคำในภาษาผู้ไทย

รูปคำ	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	
		นัยประหวัด	ความรู้สึก
/sa: ¹ la: ² wat ⁵ / ศาลาวัด	สถานที่ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในงานบุญต่างๆ	-	ดี น่าเคารพ สูงส่ง
/he ¹ / แห	อุปกรณ์ทำการประมงชนิดหนึ่ง มีลักษณะคล้ายตาข่าย ใช้จับสัตว์น้ำ	ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของสามี ภรรยา หรือญาติมิตร	ดี
/phi: ¹ phe:t ² / เปรต	ผีประเภทหนึ่ง มีลักษณะตัวพอมสูง ปากมีขนาดเท่ารูเข็ม เมื่อบุคคลที่ทำบาปตายไปแล้ว ก็จะเป็นเปรต	คนที่มี ความตระหนี่ และเห็นแก่ตัว ทำบาป เมื่อตายไป จะเป็นเปรต	ไม่ดี น่ารังเกียจ ต่ำ

คำว่า /sa:¹ la:² wat⁵/ “ศาลาวัด” ไม่มีความหมายแฝงด้านนัยประหวัด แต่มีความหมายแฝงด้านความรู้สึก ดี น่าเคารพ และเป็นสิ่งที่สูงส่ง ส่วนคำว่า /he¹/ “แห” นั้น มีความหมายแฝงด้านความรู้สึกว่าดี และมีความหมายแฝงด้านความรู้สึกของคำว่า /phi:¹ phe:t²/ “เปรต” คือไม่ดี น่ารังเกียจและต่ำ

3. ความหมายแฝงแบ่งตามที่มา การแบ่งความหมายแฝงตามที่มาสามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ โดยพิจารณาที่มาจาก ความหมายแฝงนั้นมาจากสังคม หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ดังนี้ 1) ความหมายแฝงของสังคม และ 2) ความหมายแฝงของบุคคล ความหมายแฝงทั้ง 2 แบบ อธิบายได้ดังนี้

3.1 ความหมายแฝงของสังคม (Public Connotation) ความหมายแฝงของสังคม หมายถึง ความหมายแฝงที่มากจากทัศนคติของเจ้าของภาษาผู้ไทยบ้านนางัว เป็นทัศนคติที่มีร่วมกันของคนในสังคมหรืออาจกล่าวได้ว่า เป็นวัฒนธรรมทางความรู้สึกนึกคิด

รูปคำ	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	
		นัยประหวัด	ความรู้สึก
/phɯːŋ³/ ผึ่ง	แมลงชนิดหนึ่ง มักทำรังอยู่รวมกันเป็นฝูง กินน้ำหวานในเกสรดอกไม้เป็นอาหาร มีพิษ	เชื่อกันต่อๆ มาว่าถ้า ผึ่งทำรังที่บ้านใคร จะนำโชครามาให้ จะได้ทรัพย์สินสมบัติตามมา	ดี
/ho¹/ คีระชะ	อวัยวะส่วนบนสุดของร่างกายคน ประกอบด้วยส่วนที่บรรจุสมอง และส่วนที่เป็นใบหน้า	เชื่อกันต่อๆ กันมาว่าเป็นอวัยวะที่เป็นของสูง	ดี
/tin¹/ เท้า	อวัยวะส่วนล่างสุดของร่างกายคน ส่วนที่ใช้เหยียบพื้น และส่วนที่ต่อกับขา	เชื่อกันต่อๆ กันมาว่าเป็นอวัยวะที่เป็นของต่ำ	ไม่ดี ต่ำ

คำว่า /phɯːŋ³/ “ผึ่ง” เป็นนำโชค ชาวผู้ไทยบ้านนางัวจะให้ ความเคารพต่อผึ่ง เมื่อผึ่งมาทำรังบริเวณบ้านของใคร ก็จะได้รับ การดูแล ใส่ใจเป็นอย่างดี ไม่ทำร้ายหรือขับไล่ สำหรับคำว่า /ho¹/ “คีระชะ” ชาวผู้ไทยบ้านนางัวถือว่าเป็นของสูง โดยเฉพาะคีระชะของผู้อาวุโส เป็นของต้องห้ามว่าเด็กห้ามนั่งสูงกว่าคีระชะของผู้อาวุโสกว่า หรือเด็กห้ามเล่นหรือจับคีระชะผู้ใหญ่ แม้แต่อายุรุ่นราวคราวเดียวกัน กับจับคีระชะกันถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่สุภาพ แต่ในขณะเดียวกัน ถ้าผู้ใหญ่จับคีระชะเด็กหรือคนที่มีอายุน้อยกว่า เป็นการแสดงความรักความเอ็นดู ส่วนคำว่า /tin¹/ “เท้า” เป็นของต่ำสำหรับชาวผู้ไทยถิ่นนางัว ถ้าโกรธมากๆ บางคนจะยกเท้าเป็นสัญลักษณ์เพื่อแสดงความไม่เคารพ หรือเป็น คำด่าทางกริยาอาการ

3.2 ความหมายแฝงของบุคคล (Private Connotation) ความหมายแฝงของบุคคล หมายถึง ความหมายแฝงที่มาจากทัศนคติของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นทัศนคติซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์เฉพาะตัว หรือเป็นความรู้สึกส่วนตัว ไม่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของสังคม

คำว่า /maː¹/ “สุนัข” ในความรู้สึกของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน บางคนจะมีความรู้สึกที่ดีต่อสุนัข บางคนที่เคยโดนสุนัขกัด หรืออาจไม่มีความรู้สึกส่วนตัวที่ไม่ชอบสุนัข ในการวิเคราะห์ความหมายของคำ สามารถวิเคราะห์ได้ ดังนี้

กำหนดให้ สุนัข₁ = สุนัขตามความคิดของคนชอบสุนัข

สุนัข₂ = สุนัขตามความคิดของคนไม่ชอบสุนัข

รูปคำ	ความหมายตรง	ความหมายแฝง	
		นัยประหวัตร	ความรู้สึก
/ma: ʼ/ “สุนัข ₁ ”	สัตว์สี่เท้า ส่งเสียงด้วยการเห่า หอย เลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน	เพื่อนที่ซื่อสัตย์ เลี้ยงไว้เป็น เพื่อน เฝ้าบ้าน ดูแลกันอย่างดี	น่ารัก แสนรู้
/ma: ʼ/ “สุนัข ₂ ”	สัตว์สี่เท้า ส่งเสียงด้วยการเห่า หอย เลี้ยงไว้เฝ้าบ้าน	เป็นสัตว์ที่ไม่ ควรเข้าใกล้ ไม่นำมาเลี้ยง ไว้ในบ้าน	น่ารำคาญ น่ากลัว

คำว่า /ma: ʼ/ “สุนัข” ในความคิดของคนที่ 1 และคนที่ 2 มีความหมายตรงที่เหมือนกัน แต่ความหมายแฝงแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะทั้งสองคน มีประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสุนัขที่แตกต่างกันนั่นเอง